
Každých čtrnáct dní zanikne jeden jazyk

Každých čtrnáct dní zanikne jeden jazyk

„Jazyková diverzita se rapidně zmenšuje a zaniká stejně jako rozmanitost živočišných a rostlinných druhů. Je to téma, které není tak mediálně pokryté, ale je srovnatelně závažné,“ říká jedna ze zakladatelů Knihovny řeči dr. Eva Lehečková. Platforma podporuje studium a propagaci malých jazyků na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy a nabízí tipy a motivaci, jak u učení cizí řeči s úspěchem vydržet.

Jak

vznikl nápad vytvořit platformu a k čemu konkrétně slouží?

V roce 2017 se nám na FF UK podařilo založit Platformu didaktiků FF UK, která vznikla z potřeby připravit akreditace učitelských studijních programů, které se budou v novém akademickém roce poprvé otevírat. Tato platforma ukázala, že

neformální mezioborová setkání specialistů na určitou oblast vzdělávání velmi dobře fungují, neboť umožňují efektivně řešit společné otázky. To byl velký inspirační zdroj pro [Library of Languages](#) neboli Knihovnu řečí, která je obecně otevřená sdílení zkušeností všech filologických studijních programů s efektivní realizací výuky a propagací oboru u uchazečů i široké veřejnosti.

Motivovalo nás i zjištění, že přestože se na Filozofické fakultě UK oborově i neoborově vyučují desítky jazyků, tato velmi specifická značka naší fakulty není dostatečně známá. To je zčásti dáno tím, že filologie menších jazyků jsou často personálně limitované a vyučující se zaměřují především na práci ve své komunitě a propagaci svého oboru. Přitom se tímto unikátním rysem FF UK, který je výjimečný i v kontextu dnešních evropských univerzit, může fakulta chlubit. [Library of Languages](#) vznikla s cílem zastřešovat tyto malé obory jako celek a umožnit jim proniknout k novým cílovým skupinám.

Jak takové rozšiřování povědomí o malých jazycích vypadá v praxi?

První akce, kterou jsme připravili, byl v loňském roce první ročník *Evropského dne jazyků* v Kampusu Hyberská. Tento den vyhlášený Radou Evropy připadá každoročně na 26. září a v Praze se až do vzniku platformy nekonala žádná velká celodenní akce, která by diverzitu jazyků takto oslavovala. Jazyková diverzita se přitom rapidně zmenšuje a zaniká stejně jako rozmanitost živočišných a rostlinných druhů. Je to téma, které možná není tak mediálně pokryté, ale je srovnatelně závažné.

Než lingvisté celosvětově vůbec stihli popsat jazyky světa v jejich úplnosti, tak jich mezitím mnoho zmizelo. Na základě rozsáhlých mezinárodních analýz se předpokládá, že každých čtrnáct dní vymře jeden jazyk. Dnes je na světě pravděpodobně ještě sedm tisíc jazyků, ale jejich počet se opravdu razantně snižuje. Existují velké výzkumné programy, které investují prostředky do jejich udržení a popsání, ale podobně jako s biodiverzitou je to spíše boj s větrnými mlýny. My lingvisté v sobě máme uložené silné přesvědčení, že má smysl tuto diverzitu podporovat, a to je také cílem *Evropského dne jazyků* v Kampusu Hyberská. V loňském roce jsme si to vyzkoušeli a zájem škol i veřejnosti byl tak velký, až nás trochu překvapil. Samotné obory by si takovou akci jednotlivě nikdy nezorganizovaly, a právě v tom jim pomůže [Library of Languages](#).

Zmínila jste Kampus Hyberská a pedagogy z FF UK. Kdo se na chodu platformy podílí?

Zprv je to Kampus Hyberská, jehož prostory určují směr, jakým typům aktivit se můžeme věnovat. Potom existuje rada Library of Languages, jejímž členem je Jan Bičovský, který se dlouhodobě věnuje popularizaci jazyků, například prostřednictvím výstav vycházejících z jazyků světa. Potom jsme se v Radě snažili o oborovou diverzitu, takže z hlediska struktury jsou zde zastoupeni jak akademičtí pracovníci, tak doktorandi, a to z větších i menších oborů věnujících se asijským i evropským filologiím.

Organizační koordinátorkou platformy je Veronika Pleskotová, absolventka novořečtiny, spolupracuje s námi ředitel Katedry Blízkého východu Pavel Sládek, vedoucí Katedry středoevropských studií Jiří Januška a Martina Vokáčová z Oddělení nederlandistiky na Ústavu germánských studií. Na druhé straně s námi spolupracují doktorandi Ústavu jižní a centrální Asie, Martin Hanker a Jonáš Vlasák, kteří nás propojují i se studentskými spolky, jako je Orientalistický Expres. Naše rada přichází s nápady na aktivity platformy a snažíme se vyhledávat vnější partnery. Tak jsme se například zapojili do 7. národní konference transferu nebo jsme navázali spolupráci s pražskou kavárnou [Quest Cafe](#), specializovanou na únikové hry, což je směr, kterým bychom se chtěli také v budoucnu ubírat.

Platforma prozatím nepořádá pravidelné jazykové kurzy. Věnujete se tedy převážně větším akcím?

Ano, kurzy bychom v budoucnu chtěli spustit, ale zahájení systémové výuky neoborových kurzů pro studenty i širokou veřejnost je v současnosti limitováno především nedostatkem prostoru, kterého se ani v Kampusu Hybernská vzhledem k počtu jiných aktivit nedostává.

Do budoucna bychom s Library rádi uspořádali workshop pro ústavy s filologickými obory, jehož cílem by bylo sdílet inovativní expertízy, způsoby, jak vytvářet přípravné kurzy a jak komunikovat se středními školami. Například v červnu jsme se s kolegy z Katedry Blízkého východu věnovali tomu, jak soudobé poznatky o výzkumu úspěšného osvojování cizího jazyka využít ve výuce jazykových specializací, jako je arabština, turečtina, hebrejšтина a perština. Právě obory s malými jazyky velmi pociťují odchod i sebestmenšího počtu studentů, proto je třeba zabývat se didaktickými metodami podporujícími studijní úspěšnost. Výsledky takové spolupráce v rámci jednoho jazykového areálu by pak mohly být využitelné i pro další jazykové obory zastupující na FF UK menší jazyky.

Knihovna řečí měla možnost představit se na již zmíněné 7. národní konferenci transferu. Jak se platforma na akci zapojila?

Konferenci pořádalo Centrum pro přenos poznatků a technologií Univerzity Karlovy, které se zaměřuje na transfer vědeckých poznatků do praxe. Transfer zavádění patentů, nových výrobků a nanoprůmyslu si dovede představit každý. Tématem letošní konference byl však i transfer v humanitních a společenských oborech. Proto jsme dostali nabídku ukázat, jak se mohou přenášet teoretické vědecké poznatky do zábavné formy, a to v rámci společenského večera v syrovém a industriálním prostoru pražského hotelu Pyramida. A protože se Library of Languages zaměřuje na jazykovou znalost a logiku v jazycích, připravili jsme [únikovou hru a technologický kvíz](#).

Zároveň jsme večer využili k propagaci Českého egyptologického ústavu FF UK, jednak kvůli samotnému prostoru Pyramidy a zároveň kvůli stému výročí české egyptologie. Naši egyptologové jsou v tomto ohledu velmi inovativní, využívají filologické znalosti propojené s mezioborovými technologiemi, roboty a 3D tiskem. Je to krásný příklad stírání hranic v interdisciplinárních kontextech, hranic mezi takzvaně tvrdým technologickým výzkumem a měkkou humanitněvědní oblastí.

Myslíte, že je opravdu možné, aby se student naučil malý jazyk na kvalitní úrovni? V běžném životě se s ním například oproti angličtině přece jen moc neseťkává.

Musíme odlišovat, jestli jde o studijní program, anebo sérii zájmových neoborových kurzů (na FF UK mohou zájemci takto neoborově studovat například chorvatštinu nebo maďarštinu). Když jde o studijní program, mají právě malé filologie

výhodu v tom, že jejich studenti pravidelně vyjíždějí na stáže v zahraničí, a po pětiletém studiu tak mohou i oni získat výstupní jazykovou úroveň C1. Na neoborových kurzech dosahují studenti pochopitelně nižší úrovně. Osvojení jazyka je ale výrazně ovlivněno motivací studenta, takže i za pár navazujících semestrů je možné dosáhnout slušné jazykové úrovně.

Na neoborové kurzy velice často chodí studenti jiných fakult, například právnických a lékařských fakult, studenti mezinárodních teritoriálních studií, kteří díky nim získávají lepší uplatnění na trhu práce. Anglicky, případně jiným velkým evropským jazykem, dnes mluví každý. Když ale ovládáte nějaký exotický jazyk na vyšší úrovni, v životopise to velmi vystupuje. To by FF UK mohla v rámci Univerzity Karlovy a dalších pražských univerzit nabízet jako jednu ze svých devíz – platforma Library of Languages pak může pomoci s centrální propagací takových kurzů.

Je nějaký opravdu nevšední

jazyk, který se na FF UK zájemci mohou naučit?

Já osobně jsem velmi ráda, že se od podzimu na FF UK vrátí jako neoborový jazyk kurz lužické srbštiny. Jde o jazyk, který se vyskytuje v našem středoevropském areálu, hned po slovenštině je češtině nejbližší, podobně jako čeština je v dlouhodobém kontaktu s němčinou a navíc je ohrožena snižujícím se počtem rodilých mluvčích. Proto je velmi zajímavé ji studovat, i když na první pohled nemusí vypadat exoticky. Dříve byla lužická srbština na FF UK dokonce samostatný obor, takže je velkým úspěchem, že se kolegům z Katedry středoevropských studií podařilo dohodnout její návrat alespoň v podobě neoborového jazyka.

Žádný další jazyk už se mi vyzdvihoval nechce, protože po několika letech v Library bych dýchala za jakýkoli malý jazyk, který na fakultě díky neuvěřitelnému nasazení mnoha lidí udržujeme.

Mgr. Eva Lehečková, Ph.D. – odborná asistentka v [Ústavu českého jazyka a teorie komunikace FF UK](#), členka badatelského týmu [Empirical Perspectives on Communication and Cognition](#)

v rámci projektu OP VVV KREAS. Založila *Platformu didaktiků* FF UK a koordinovala přípravu učitelských studijních programů na FF UK. V roce 2017 stála u vzniku platformy *Library of Languages*. Je produkční festivalu *Evropský den jazyků* v Kampusu Hybernská.